

Trinkov duh

Dne 25. januarja je minilo 110 let odkar se je bil v Trčmunu rodil eden naših največjih mož in naših sodobnikov monsignor Ivan Trinko.

Kot da se je v tem beneškoslovenskem očaku zgoštil v eno samo osebo ves genij našega naroda. Bil je velik filozof, slikar, glasbenik, pesnik-skratka resničen polihistor in umetnik renesančnega kova, pa velik domoljub in velik človek.

Več kot devet desetletij je trajalo njegovo življenje, in vseh teh devet desetletij, začeni v drugi polovici minulega stoletja ter segajo v drugo polovico našega stoletja, je bilo to življenje barometer in seizmograf utripa vsega našega življenja. Tri Italije je zajemalo njegovo življenje: stara, liberalna Italija izpred prve svetovne vojne, fašistična Italija in Italija današnjih dni - vendar je v vsem tem času kot samotno drevo na Matajurju kljuboval vsem viharjem in strastem, ponižanjem in uspehom ter si pridobil v očeh prav vseh, tudi Italijanov in svetovne mednarodne javnosti takšen ugled, da se ga nihče ni upal niti dotakniti, kaj šele zapirati ali kako drugače preganjati. Kljub temu, da je bil duhovnik, je bil vseeno svetovljan, nemirni duh in velik esteta ter globok mislec, kar vse je samo poglobljalo vsebino njegovega življenja in dela.

Zlasti njegov duh je bil poosebljen našega malega, zatiranega beneškoslovenskega ljudstva, katere mu je vse življenje globoko pripadal in bil z njim najintimnejše povezan, saj je svoje življenje sklenil tam, kjer ga je bil začel - v rodnem Trčmunu.

Vendar nam je veliko dal. Največ, kar nam je dal in zapustil, je njegov duh, ki je večno živ med nami. In ta duh, ki ga je kleno izrazil v stavku: «Ljudstvo moje, kakor do zdaj, tudi v bodoče ljubi svojo zemljo in ohrani vero svojih očetov!» živi še vedno v nas, živel bo v naših naslednjih generacijah in toliko časa, dokler bo živel beneški Slovenec. V tem duhu se tudi mi še naprej borimo za svoj jezik, za šole v našem jeziku, za priznanje našega nacionalnega obstoja, pri čemer nas, mimo drugega, navdihuje prav Ivan Trinko-Zamejski, naš voditelj in naš poosebljeni predstavnik ljudstva in beneškoslovenskih vasi, dolin in pobočij. In če bomo vztrajali pri tem, bomo tudi najlepše proslavili spomin nanj.

UGOTOVITVE NA NEDAVNI KONFERENCI V ŠPETRU OB NADIŽI

GORSKA SKUPNOST JE ZELO POMEMBNA ZA BENEŠKO SLOVENIJO

Korak naprej za reševanje gospodarske in socialne problematike gorskih območij
Novi zakon je v državnem merilu pozitiven, ni pa tako z zakonskim osnutkom, ki ga je izdelal deželni odbor, ker odvzema gorskim skupnostim skoraj vse pristojnosti, oziroma igrajo naj le posvetovalno in ne odločujočo vlogo

Dne 28. decembra lani je bila v nabito polni dvorani hotela «Belvedere» v Špetru Slovenov konferenca o pomenu in vlogi samoupravne gorske skupnosti v Beneški Sloveniji, ki jo je organiziral odbor za preporod Nadiških dolin.

Na konferenci je bilo poudarjeno, da pomeni sicer državni zakon št. 1102, po katerem se naj ustanove samoupravne «gorske skupnosti» korak, zapoznel, a vendar korak naprej k reševanju gospodarske in socialne problematike gorskih območij. Znano je namreč, da je samo voda, ki je drla iz izropanih italijanskih gora, povzročila v zadnjih letih kar za nad 7000 milijard lir škode, v to vsoto pa niso uštete različne elementarne nesreče, ki prav tako usodno vplivajo prav na takšna območja. Pri vsem tem je najbolj zanimivo, da je italijanska država nad 40% svojih investicij (ceste, šole, stanovanja, socialne storitve) vložila na že industrializirana območja, medtem ko je hribovitim območjem namenila samo 3 odstotke omenjenih investicij.

Neustrezen deželni osnutek zakona

Če je torej v državnem merilu novi zakon pozitiven, pa tega nikakor ne moremo trditi za zakonski osnutek, ki ga je izdelal deželni odbor. Pri tem gre predvsem za vprašanja pristojnosti. Državni zakon daje namreč «samoupravnim gorskim skupnostim» široko avtono-

mijo predvsem na treh področjih: pri oblikovanju conskih razvojnih načrtov, pri urbanističnih načrtih in javnih delih. To torej pomeni, da bi morala naša dežela pripravljati svoj gospodarski ali pa urbanistični načrt na temelju področnih načrtov, ki bi jih pripravile skupnosti za svoja specifična območja.

Tako pa gre predlog deželnega odbora v popolnoma nasprotno smer. Člen 27. omenjenega osnutka namreč določa, da «v deželi Furlaniji-Juljski krajini ne veljajo tista določila zakona št. 1102, ki bi nasprotovale obstoječim deželnim normam». Z drugimi besedami, dežela je z osnutkom zakona št. 30 določila kriterije za izdelavo gospodarskega načrta in namenila «socio-ekonomskim območjem» posvetovalno vlogo, ne pa odločujočo vlogo. Po trditvah dežele je urbanistični načrt že izdelan in zato nimajo pri tem gorske skupnosti nobene pristojnosti.

Iz povedanega zato ni nič čudnega, če so udeleženci konference v Špetru sprejeli resolucijo (objavili jo bomo prihodnjič), v kateri pozivajo občinske uprave Beneške Slovenije, naj se vendar zavzamejo za svoje pravice, ki jih imajo po novem državnem zakonu.

V razpravi so tudi ugotovili, da dežela s svojim osnutkom zakona odvzema gorskim skupnostim skoraj vse pristojnosti in tako namerava izplačati tem skupnostim smešno nizko in povsem nezadostno podporo. Država bo deželi odmerila 600 milijonov lir letno, de-

želni odbor pa misli k tej vsoti primakniti še 100 milijonov lir. Tako majhna vsota torej za območje, ki obsega več kot polovico deželnega ozemlja.

Skupnost naj obnovi habitat našega človeka

Na konferenci je bil podan tudi krajši zgodovinski oris razlogov, zakaj so samo pri nas hribovita območja (to pa ne velja za Avstrijo, Švico in Jugoslavijo) tako zapuščena in dejanski rezervoar za emigracijo. V tem orisu je bilo poudarjeno, da mora biti prav gorska skupnost tista, ki bi z javnimi deli, urbanističnimi in drugimi načrti privabila na svoje območje industrijske in druge naložbe kapitala, kar bi vsekakor zavrlo tokove emigracije.

Predvsem pa se mora gorska skupnost v Beneški Sloveniji ob stalnem stiku s prebivalstvom zavzemati za kulturni dvig slovenskega prebivalstva. Gorska skupnost mora obnoviti «habitat» našemu človeku. Kajti ni dovolj samo obnovitev naravnih bogastev, treba je tudi pospešiti in bogatiti jezikovno in kulturno izročilo Slovencev v Benečiji. Pri vsem tem pa je treba imeti pred očmi dve dejstvi, ki ka-

tastrofalno prizadevata Benečijo: emigracija in vojaške služnosti NATO. Gorska skupnost mora ostro nastopiti tudi proti tistim, ki vztrajno zahtevajo od tukajšnjega prebivalstva, naj izjavlja, da je «italianissimo».

«Beneški Slovenci so bili povezani z Italijo še preden je ta obstajala. Celih dvanajst stoletij, s patriarhi in Serenissimo. Dovolj je torej tega domovinskega izsiljevanja; kdor zahteva od nas takšna potrdila, naj se spomni, da je italijanske meje določila pariška mirovna konferenca in da so danes, 1972. leta, evropske meje nedotakljive», je bilo rečeno v tem prikazu.

Kulturne vrednote Benečije

Oris se je dalje dotaknil tudi kulturnih vrednot beneških Slovencev in vloge dežele kot «mostu sodelovanja» z Evropo, kajti kultura beneških Slovencev je last vse Evrope.

V razpravi je med drugim sodeloval predsednik kulturnega društva «Ivan Trinko» Izidor Predan, ki se je pridružil pobudi in opozoril na demografsko upadanje slovenskega prebivalstva zaradi emigracije, ki beneškim dolinam odvzema med drugim tudi mlade družine in

rojstva. Zupane je opozoril, naj pomislijo na svojo prihodnost, saj ne bodo mogli upravljati zgolj pokopališč.

Predstavnik društva slovenskih izseljencev Ado Kont pa je navedel primer Švice, kjer se industrija razvija tudi v goratih območjih in prav tu danes delajo «begunci iz beneških dolin».

Med razpravo je bilo prav tako poudarjeno, da nikakor ne smemo dopustiti, da bi ustvarili miselnost, češ da veljajo manjšinske pravice samo za Trst in Gorico, kajti to škoduje ugledu Italije in naše dežele.

Ob koncu naj še zapišemo, da so se prav tako sestali v Kanalski dolini številni predstavniki občin, združenj in političnih strank ter obravnavali novi državni zakon o gorskih skupnostih. Tudi tu so poudarili potrebo po takojšnji instituciji, ki naj bi direktno reševala probleme gorskih območij v Kanalski dolini.

REZIJA

Demografsko gibanje v letu 1972

V komunu Rezija je bilo v letu 1972 takole demografsko gibanje: dne 1. januarja 1973 je bilo 1782 rezidentnega prebivalstva (883 moških in 899 žensk) in sicer v Osojanih 417, v Sv. Juriju 376, v Solbici 347, v Ravenci 234, v Učiji 170, v Liščecah 91, v Njivi 90, v Koritih pa 26.

V letu 1972 se je v komunu rodilo 16 otrok, umrlo pa je 44 oseb. Naravnega prirastka torej ni bilo, nasprotno, število ljudi se je zmanjšalo za 28. Novih vpisanih ljudi v anagrafski register je bilo 90, izbranih pa 93. Torej tudi tu za 3 osebe manj in zato so zabeležili ob koncu leta 1751 ljudi oziroma 566 družin in tri preužitkarje.

Novi odbor SKGZ

Novoizvoljeni glavni odbor Slovensko kulturno gospodarske zveze se je pred dnevi sestel v Trstu in izvolil nov izvršni odbor. Za predsednika SKGZ so izvolili dosedanjega predsednika Borisa Raceta, za tajnika pa dosedanjega tajnika dr. Darija Cupina.

Na seji je izvršni odbor sprejel tudi več stališč o različnih problemih, med drugim tudi stališče o gorskih skupnostih.

OB OBISKU MINISTRA FERRIJA V NAŠI DEŽELI

Investicije za rajbeljski rudnik

Moja želja: «Nikomur ne bi bilo treba emigrirati»

Pred kratkim se je v naši deželi mudil minister Ferri, ki se je pri nas pogovarjal o celi vrsti perečih gospodarskih in drugih problemov. Ferri je med pogovori poudaril pripravljenost države za reševanje problemov ekonomske emigracije, dalje, da bo vlada pospešila sprejem, oziroma odobritev zakona, ki naj bi financiral EGAM, družbo za rudnike. Ko je govoril o tem zakonu, je povedal, da bo osem milijard lir namenjenih za razvoj rudnikov.

Med razgovorom z ministrom Ferrijem je bilo načeto tudi vprašanje cen, industrijskega razvoja, državnih udeležb, povezave med deželnimi načrti in državnimi načrti in seveda vprašanje vojaških služnosti.

Glede vojaških služnosti je minister Ferri dejal da bo o tem obvestil obrambnega ministra, ker je jasno, da prav vojaške služnosti vplivajo ne-

gativno na industrijski, kmetijski in turistični razvoj. Glede tako imenovanega rotacijskega fonda pa je bilo rečeno, da bi takšen fond v pokrajinama Videm in Pordenone lahko zelo izboljšal transport, zlasti cestne in železniške zveze proti severu, ki sedaj ne zmorejo zadovoljivo opraviti vsega.

Vse ministrove besede v Vidmu so torej zvenele zelo optimistično, vendar, bojimo se, kajti izkušnje nas tako uče, žal, spet ostalo samo pri lepih besedah in obljubah, pa čeprav prihajajo z najvišjim mest, to pot iz ust ministra Ferrija.

Med svojim obiskom v Vidmu je minister Ferri odprl tudi razstavo o emigraciji. Na razstavi je minister izjavil med drugim, da je treba najti takšen način, da nikomur ne bi bilo treba emigrirati. «To je moja ponovna obveznost in želja», je zaključil minister Ferri.

RAJBELJ, kjer so znani rudniki svinca in morda kmalu tudi topilnica

TAVORJANA

Piccaro ponovno izvoljen za župana

Luigi Piccaro je bil ponovno izvoljen za župana tavorjanskega (jezikovno mešanega) komun. Dobil je 10 glasov od 14.

Kot vidimo, se v Tavorjani ni dosti spremenilo. Večino je dobila krščanska demokratska stranka, čeprav se je druga lista «Allenza democratica» zelo dobro uveljavila, na kateri so kandidirali pripadniki levičarskih strank (socialdemokrati, socialisti in komunisti), ki so imeli za volilni znak nakovalno, lopato, vzhajajoče sonce in bršljanov list.

Krščansko demokratska stranka je pri teh volitvah, ki so se vršile meseca novembra, prejela 707 glasov, «Allenza democratica» pa 571. Na prvem zasedanju, kot smo uvodoma povedali, je bil ponovno potrjen za župana Luigi Piccaro, ki je župan tega komun že od leta 1966.

Za namestnika župana je bil izvoljen Bruno Caporale iz Montine; za odbornike pa: Mario Bini iz Toljana, suplenta pa sta Sergio Sabbadini iz Tavorjane in Gino Specogna iz Mažerol.

V odboru je torej samo eden iz slovenskih vasi: Gino Specogna iz Mažerol.

NEZNANCI UKRADLI KABLE

Pred dnevi je gradbeno podjetje Lauro Laurino utrpele precejšnjo škodo, ker je bilo okradeno. Neznanci so namreč iz delovišča v Čedadu, kjer to podjetje gradi ljudske hiše, odnesli 250 metrov kablov (cavi), ki so služili za pogon raznih strojev. Lastnik je krajo takoj prijavil karabinjerjem, ki so uvedli preiskavo, a za tatovi ni sledu.

NESREČNI PADCI

Zelo hudo se je poškodoval 61-letni Ermenegildo Topatig iz Mažerol. Padel je na domačem dvorišču in z glavo udaril ob kamen. Najprvo so ga peljali v čedadski špital, od tu pa so ga zdravniki poslali v Videm, kajti

Topatig je pri padcu dobil pretres možganov in zato je njegovo življenje v resni nevarnosti.

Nesrečno je padla tudi Maria Cudicio iz Tavorjane in si zlomila roko v komolcu. Ozdravila bo v enem mesecu.

DRŽAVNA POMOC ZA CESTO DREJAN MAZEROLE

Pred novim letom je prišla na komun dobra novica: ministrstvo za javna dela je

nakazalo na podlagi zakona 912 iz leta 1971 za ureditev ceste Drejan - Mažerole 85 milijonov lir. Cesta poteka, potem ko zapusti tavorjanski teritorij, preko vasi fojdskega komun (Podcerkev in Čampej).

Dobro urejena cesta, ki je panoramična, ne bo služila samo nedeljskim izletnikom, ampak tudi domačinom, kar bo brez dvoma pripomoglo za razvoj lokalnega gospodarstva, ki je danes izredno slabo.

UMRL JE NAJSTAREJSI MOZ NAŠEGA KOMUNA

K zadnjemu počitku smo spremili najstarejšega moža našega komun, ki je bil star 95 let, doma iz Koste. Do visoke starosti je vedno trdo delal na njivi in okoli hiše. Zadnja leta je užival pokojnino.

HUDA NESREČA

Zelo hudo se je ponesrečil pri delu 36-letni Emilio Zuccolo, ko je spravljal seno s strojem v «balle». Stroj mu je potegnil roko med zobovje in mu jo vsaj raztrgal. Zdravit se bo moral dva meseca.

IZ REZIJSKE DOLINE

V Ravenci spet redno deluje farmacija

Kot smo v preteklosti že poročali, so imeli Rezijani velike težave zaradi farmacije, ker se je dolgeletni farmacist dr. Giusto Farina preselil in je farmacijo začasnó vzel v najem komun in je bila odprta le v določenih urah. S prvim januarjem pa je vzel v najem farmacijo dr. Gianfranco Palci iz Trsta, ki je zmagal natečaj in jo je te zadnje čase vodil. Sedaj ima Rezijska dolina spet redno poslovanje farmacije, kar je velikega pomena za to zakotno dolino, ki je odrezana od sveta, če zapade visok sneg, in ostajajo bolni ljudje brez zdravil.

UMRL JE LUIGI PUGNETTI NAJSTAREJSI MOZ KOMUNA

Globoko je prizadela vso Rezijsko dolino žalostna novica, da nas je za vedno zapustil najstarejši mož našega komun: Luigi Pugnetti, lastnik najstarejše hotela v Ravenci. Luigi Pugnetti ni bil sicer domačin, a med nami je živel celih 66 let, od takrat ko se je priselil iz Možnice, ko mu je bilo komaj 44 let, in zato smo ga vsi imeli za našega človeka.

Bil je sila podjeten mož, saj se moramo njemu zahvaliti, da je dolina Rezijske turistično oživela. Sezidal je udoben hotel, v katerem so vedno prenočevali številni izletniki, etnografi in drugi. Vsem je bil vedno z vsem srcem na razpolago. Bil je nekaj let tudi prefekturni komisar, podžupan, komun-

IZ NADISKE DOLINE

Maloobmejni promet meseca decembra

Medtem ko je bil maloobmejni promet meseca novembra skozi obmejne prehode v Beneški Sloveniji bolj šibak, moramo povedati, da je decembra zelo narasel. Bilo je lepo vreme, prišli so domov emigranti in bili so tudi božični prazniki. Prenekateri so šli na izlet v sosednje kraje onkraj meje, drugi nakupovat živila in tako so zabeležili vsega skupaj 82.065 prehodov domačinov, ki so prekoračili mejo z dvolastniško prepustnico. Temu številu pa je treba prišteti še 176.026 prehodov s potnimi listi, ki so šli preko meje v Štupci in Učej, ki sta prehoda prve kategorije.

Največ prehodov je bilo v Štupci in sicer 80.139, v Učej 190, na Mostu čez Nadižo (tipanski komun) 405, na Mostu Mišček 505, v Polavi pri Čeplestiščih v sovdenskem komun pa 826. Ti zadnji podatki se nanašajo na prehode s prepustnico, vseh prehodov pa je bilo potemtakem 258.091.

NESREČA PRI DELU

Celio Dorbolò iz Vrha (Spignon), ki je zaposlen v kamnolomu, se je te dni pri

delu hudo ponesrečil. Velik kamen, ki mu je priletel naravnost v glavo in v prsni koš mu je naredil veliko rano na zgornji ustnici in zlomil rebra. Ozdravil bo v treh tednih.

ČEDAD!

MINI FESTIVAL

Letošnji mini festival, tokrat že peti, se bo vršil v dnevi 6. in 7. aprila in bo mednarodnega značaja. Od 24 konkurentov bo namreč samo 12 italijanskih državljanov, ostali bodo po tuji. Festivala se lahko udeležijo otroci, ki niso stari več kot 12 let, vršil pa se bo v dvorani «A. Ristori».

Mladi pevci bodo peli še neobjavljene pesmi. Pevec bo spremljal orkester mladih iz Codroipa.

Te dni se je prijavilo tudi več otrok za mini festival v Nemah, ki se uspešno uveljavlja tudi že več let.

SV. LENART

LANI SE JE STEVILO PREBIVALSTVA SKRČILO ZA 16 DUŠ

Kakor dela vsak umen gospodar ob zaključku leta račune koliko je potrošil, koliko zaslužil ali izgubil, tako so tudi na komun pogledali koliko ljudi je v letu 1972 umrlo, koliko otrok se je rodilo, koliko ljudi se je priselilo in koliko izselilo.

Številke so pokazale, da se je rodilo 13 otrok, umrlo 30 oseb, v komun se jih je

IZPOD MATAJURJA

Smučarji, ljubitelji Matajurja razočarani

Premalo zimsko - športnih naprav, kljub večnim obljubam

Smučarji, ki so vzljubili Matajur, saj so tu prekrasna smučišča, so letos zelo razočarani. Govorice so se širile, in tudi dnevno časopisje je pogostoma poročalo, da so dela za vzpenjače-vlečnice, že v teku in da bo vse urejeno do letošnje zime za dobro smuko.

Zima je res nekoliko zakasnela, a sedaj, ko je višek smučarske sezone in je vrh Matajurja prekrit z debelo snežno odejo, so prenekateri ugotovili, da ni bilo v tem letu storjenega, kljub obljubam, skoraj nič in da se je staro še pokvarilo. Vlečnice na vrh smučišč ne delujejo več. Ne morejo namreč popraviti na licu mesta motorja, morali bi ga prepeljati v dolino, kar pa je v zvezi z velikimi stroški. Sredstev namreč ni na razpolago. Matajur je tako ostal vsaj za letošnjo zimo zapuščen.

Izgovarjajo se, da je Matajur izpostavljen vremenskim nevarnostim, da tu piha mrzel veter; drugi pravijo, da bodo zasadili pobočje z drevjem, ki bo zadrževalo mrzle vetrove, in da je še vedno upanje, da se Matajur razvije v važno zimsko turistično središče. So pa spet drugi, ki pravijo «počakaj konj, da bo zrasla trava». In teh je morda največ. Potreb-

priselilo 32, izselilo pa se jih je 31. Senlenarski komun šteje po teh računih torej 16 ljudi manj kot leta 1971.

UMRL JE ANTONIO TERLICHER IZ OŠNJEGA

Sporočamo žalostno novico, da je umrl v čedadskem špitalu po kratki bolezni 60-letni Antonio Terlicher iz Ošnjega. Bil je poznan daleč naokoli kot priden kmet in vnet čebelar. Številni domačini in prijatelji iz sosednjih vasi so ga spremili k zadnjemu počitku dne 20. januarja.

Svojem dragega rajnega izrekamo naše globoko sožalje.

GORJANI

NOVA CESTA HUMIN - GORJANI

Pretekli teden so ob prisotnosti deželnih, pokrajinskih in lokalnih oblasti uradno otvorili novo cesto, ki povezuje Humin z Gorjani. Cesta je dolga 4 km. in je stala 80 milijonov lir. Poteka pa po ozemlju komun Humin, Rtinj (Artegna) in Gorjani.

Ljudje, ki živijo v Gorjanih, so zelo veseli tega javnega dela, saj se bo mogel sedaj tudi v teh hribovskih vasi-ah razviti turizem. Pa ne samo to. Mnogi so namreč zaposleni v dolini in jim bo zato tudi udobnejša in krajša pot do delovnega mesta.

NAŠI DRAGI RAJNKI

72-letni Eugenio Moro.
IZ KOMUNA GORJANI:
 IZ KOMUNA BRDO V TERSKI DOLINI: 82-letni Giuseppe Roseano.
 IZ KOMUNA TIPANA: 55-letna Gina Maria Michelizza.
 IZ KOMUNA NEME: 88-letna Beatrice Assaloni, 52-letni Riccardo Pividori, 68-letni Celso Giorgiutti.
 IZ KOMUNA FOJDA: 73-letni Fiorello Jod.
 IZ KOMUNA SPETER: 77-letna Bmilia Zorza vd. Buttera.
 IZ KOMUNA SV. LENART: 60-letni Antonio Terlicher iz Ošnjega, 70-letna Lorenzina Bacchetti, 27-letni Renato Qualizza.
 IZ KOMUNA SOVDNJE: 58-letni Natale Martinig.
 IZ KOMUNA REZIJA: 90-letni Luigi Pugnetti.
 IZ KOMUNA SREDNJE: 82-letni Giuseppe Dugaro. Vsem svojem našim dragim umrlih izrekamo iskreno sožalje.

IZ IDRIJSKE DOLINE

Prapotniški komun predvideva več izdatkov kot dohodkov

Prapotniški komun je eden tistih redkih v Beneški Sloveniji, ki predvideva v letu 1973 več izdatkov kot pa bo dohodkov. In to v prvi vrsti zato, ker namerava izvesti dosti javnih del. Tako so na zadnjem zasedanju komunskega konsila sklenili, da bodo razširili osnovno šolo v Prapotnem, kar bo stalo 45 milijonov lir, pri teh stroških pa bo pomagala dežela (6%) z 20 letno podporo. Uredili bodo tudi turistično cesto, ki vodi do Trbilja (92 milijonov lir), pokopališča in pa vodovode.

Na istem zasedanju so imenovali tudi svoje zastopnike v svet (konsil) Skupnosti Nadiških dolin. Imenovani so bili: župan Bruno Bernardo in konsilirja Polidino Misigoi ter Ivo Napoli. Nadalje so imenovali tudi revizorje računov za leto 1972 in sprejeli komunske proračun (bilancio preventivo) za leto 1973. Proračun predvideva 141 milijonov 65 tisoč lir dohodkov, izdatki pa za 7 milijonov 700 tisoč lir več. Za uravnovešanje bilance bodo prosili posojilo.

Sprehod skozi slovensko književnost

IVAN TRINKO - ZAMEJSKI

(ob 110 letnici rojstva)

Suhi življenjepisni podatki pravijo, da se je Ivan Trinko-Zamejski rodil 25. januarja 1863 na Trčmunu, v gorski vasi na jugozahodnem pobočju Matajurja, kjer gozdna tla prehajajo v planinske pašnike. V visoki starosti je spokojno umrl v svoji rodni vasi 26. junija 1954. leta.

Domača družina in rodna vas sta bili v otroških letih za Ivana Trinka prva jezikovna učilnica, ki mu je posredovala slovenščino v obliki domačega narečja. Ta trčmunski temelj je bil trdno zgrajen v njegovi zavesti, okoli njega se je pozneje širila obsežna zgradba književne slovenščine, nanj se je opiralo prisvajanje tujih jezikov, slovanskih in drugih. Družina in vas sta mu bila živa domača okolica, polna slovenskih glasov in imen za reči in ljudi.

V takem okolju je dorasel do šolskih let. V osmem letu so ga vpisali v osnovno šolo v Jelini, kjer ga je učila Roza Koren. Ta je opozorila starega kaplana Tineta Domenisa na dečkovo nadarjenost. Po treh osnovnih šolah je oče poslal sina v Čedad. Tu ni bilo več prijetnega domačega okolja. Vse je bilo italijansko.

Z dvanaajstim letom se je Trinko poslovil od osnovnošolske učenosti. Vpisali so

ga v nadškofijsko gimnazijo v Vidmu. Zdaj je bil še dalje od ljubljanske doma. Novo ozračje je bilo strože italijansko. V nadškofijskem semenišču so se gojenci vzgajali v stogo katoliškem duhu, ki pozna mednarodno strpljivost in priznava vsem ljudstvom pravico do obstoja in do lastnega razvoja. Ta misel se je v Trinku z leti bolj in bolj krepila in se je pozneje tako razmahnila, da je prispel sam do svojega lastnega razvoja in je v tem duhu do konca življenja vztrajno branil pravice svojega ljudstva.

Posrednik med dvema kulturama

V tem času se ju v njem tudi utrčila zavest, da mora prav na meji med latinstvom služiti obema, biti posrednik med dvema kulturama, ki imata vsaka svoje čare in svojo ceno, blažiti plemenska nasprotja in delovati v blaginjo obeh.

Josip Stritar je bil okoli leta 1880 z »Zvonom« žegibal duhove in pritegnil mlajši rod, zlasti Simona Gregorčiča. Tedanji liberalizem je dopuščal slovstvene vezi med Ljubljano in Vidmom in mladi Trinko se je s tem okoristil. V šesti šoli

si je oskrbel slovenske knjige in liste in se vrgel na književno slovenščino s pohlepom sestradanca, ki so mu predolgo prikrivali pravo kulturno hrano in ga krmili s tujo navlakom. Opirajoč se na domače narečje je naglo prodiral v skrivnosti slovenske slovnice in v besedno bogastvo slovenskih slovstvenih zakladov. Požiral je slovenske pesnike in pisatelje ter si v malo letih ustvaril tako jezikovno izrazno orodje, da se ga je začel uspešno posluževati za izražanje lastnih pesniških misli in čustev. Ko je Gregorčič leta 1882 izdal svojo »Zlato knjigo«, prvi zvezek »Poezije« in je nato polagoma pripravljal drugega, je v videmskem zatišju tudi v Beneški Sloveniji zorel njen najboljši pevec. Skladal je izvirne, globoko občutene lirске pesmi, zapisoval je domače pripovedke, z dvajsetim letom se je oglašil v »Ljudskem glasu« (1883), nato pa začel pošiljati svoje prispevke v »Ljubljanski zvon« in kasneje drugim slovstvenim listom.

Zmagala je domovina

Dovršil je gimnazijo in licej z maturo. V Trinku ni bilo notranjega razdora glede izbire poklica. Brez oklevanja se je odločil za bogoslovje in nadaljeval nauke v istem nadškofijskem zavodu.

Borba med tujino in domovino se je v njem srečno

dobojevala z zmago domovine. Notranja potreba po najširših obzorjih je precej pripomogla, da Trinko po bogoslovskih naukih, po kratki vojaški službi in po mašniškem posvečenju (21. junija 1886) ni odšel kakor mnogi tovariši v domače hribe duše past, temveč je svoje nauke se poglobil, razširil in se pripravil na profesorske izpite. Obenem se je izpolnjeval v glavnih jezikih: v srbohrvaščini, češčini, poljščini in prav posebno v ruščini. Tako si je utiral pot do kulturnih zakladov bratskih slovanskih narodov ter bolj in bolj doraščal v glavnega, najuglednejšega predstavnika slovanstva na skrajnem slovanskem zahodu.

Poleg tega je stalno dajal duška svojim mislim in čustvom v pesmih, ki se jih je z leti nabralo za celo knjigo. Izhajale so pogosto v slovenskih revijah in opozarjale Slovence, da Simon Gregorčič in Pagliaruzzi-Krilan nista najzgodnejša slovenska pevca. Z Gregorčičem je vezalo Trinka tesno prijateljstvo, ki je pripomoglo, da se je »goriški slavček« živo zavzel za to, da je novi pesnik s potujčenih tal svoje pesmi zbral in jih izdal. Tako so Trinkove »Poezije« zagledale beli dan v dvojnem snopiču »Slovanske knjižnice« z dne 15. maja 1897 leta. Kot zbirka pesniških odmevov skrajnega slovenskega zahoda je naletela Trinkova knjiga na prijazen ter v Beneški Sloveniji in na

Ivan Trinko-Zamejski v krogu svojih domačih v Trčmunu

In kakor da se ne more prebuditi, mu je gluho, bolešno zastokalo v grlu.

Roke so mu padle ob telesu, zopet je hodil, naglo, hlastno, kakor da je zašel v gozdu in ne najde steze. In mu je bilo, kakor da so mu nenadoma umrle vse hude misli. V srcu se mu je porajala čudna mehkoča, kakor da izhaja iz podzavestnega kesanja. Samo trenutek, pa bi se mu solze udrle iz oči, razjokal bi se kot otrok. Zopet se je ustavil, pogled se mu je uprl v steno, v senco, ki je stala v kotu med oknom in naslanjačem. Kakor da mu je bila prej tančica zagnila zavest in se mu je zdaj zopet počasi odgrinjala. Postajalo mu je čedalje jasneje, kaj se godi z njim. Moj Bog! Moj Bog! Zgrozil se je, noge so mu klecnile, da bi se bil skoraj zgrudil na kolena.

»Kaj ste naredili!« je vzkliknil iz polne zavesti in dvignil roke. »Kaj ste storili!« mu je glas potišal kot v skrušenosti, roke so mu padle ob telesu.

Znova je stopil po sobi, tako naglo in zagrizeno, kakor da hoče skozi steno, a že se je ustavil. S pogledom je poiskal Križanega v kotu. Na razsekanem telesu mu je trepetal medel blesk luči, oči so se dobrotljivo in strogo upirale vanj.

Čedermac je bil nekaj trenutkov kot ohromel pred tem pogledom. Nato se je pokrižal in se naglo okrenil. Poiskal je ključ od zakristije in gologlav stopil na prosto. Objel ga je hladen veter, na nebu ni sijala nobena zvezda, pokrajina je bila vsa v sivi svetlobi. Tenje dreves so se premikale kot žive, listje je šumelo, se trgalo in z rahlim šelestom legalo na tla. Vas je spala, v nobeni hiši ni bilo več luči.

Odklenil je zakristijo in s tesnim občutkom v srcu

Primorskem na navdušen sprejem.

Danes nihče ne dvomi, da so razne Trinkove pesmi zelo dobre, mnoge še danes žive in aktualne, vse pa kot pesniški odmevi iz Beneške Slovenije važne za slovensko slovstvo in za slovensko kulturo. Če pomislimo, s kakšnimi jezikovnimi težavami, s kakšnimi ovirami v neprijaznem ozračju se je moral Trinko boriti, ko je tožil, da ga obdaja gosta tema in nema puščava, bomo njegovo pesniško delo pravičneje ocenili in ne bomo zahtevali, da bi moralo veljati zanj to, kar je slovenska moderna šele gradila in uveljavljala v tistem času.

Trinko in Gregorčič

Gregorčič je v svojih pesmih zadel tisto struno, ki je najgloblje odjeknila v celotni Sloveniji, bolest vdove tožne, zapuščene, usodo Slovana, ki mora in hoče na dan, zadel je pravo struno kot izliv obče človeških usod, ki so po izkušnjah pretežno bolestne, ujel je ljudske tegobe in radosti v ubrane ritme in zvočne kitice tako blaglasno, da se je narod v njih spoznal in jih rad pogosto prepeva. Kar velja za Gregorčiča v razmerju do

celotne Slovenije, se lahko reče, da velja tudi za Trinka glede Beneške Slovenije. Trinko je in ostane priljubljen pesnik Beneške Slovenije in obenem zelo veljavni glasnik najzgodnejšega slovenstva.

Mimo tujine, ki bi si ga rada osvojila, se je iztrgal grozeči asimilaciji, razveljavil in uničil vse napore tujih šol, osnovne, srednje in visoke šole, da bi v njem zatrla slovensko narodno zavest, in se je pred očmi raznarodovalcev strastno oklenil materinega jezika, se v njem izpopolnil do umetniškega ustvarjanja in s svojim delom vključil tudi Beneško Slovenijo in kulturno ustvarjanje celotne slovenske skupnosti. Notranja sila narodnega uveljavljanja se je krepko izživela v njem, ko so ga razmere pahnile prav na rob in čez rob narodnega ozemlja. V njem se je bistvo slovenskega zamejstva izoblikovalo v resnično podobo tiste naše dežele, ki naj bi bila žrtvovana tujini, a se je v njem odločno uprla temu poskusu in rešila svoj slovenski značaj. Uresničila se je njegova napoved: »Čemu, čemu vaš hrup in divja sila, oj severni in južni naši vrage! Vsa vaša moč zdrobila se vendar bo ob mali, pa nepremični skali«.

Prešernov »Krst pri Savici«, v italijanščini

Končno so dobili tudi Italijani prvič v prevodu znamenito Prešernovo pesnitev »Krst pri Savici«. Dragoceno, bibliofilsko opremljeno dvojezično izdajo Krsta je izdala založba Mladinska knjiga iz Ljubljane v sodelovanju z Založbo tržaškega tiska in koprsko založbo Lipa. »Krst« je v italijanščino prevedel naš rojak dr. Franc Husu, ki je teolog, filozof in zgodovinar z italijansko kul-

turno vzgojo. Prevajalec, ki obljublja slovenski in italijanski javnosti prevod Prešernovih poezij v celoti, se je pri prelivanju izvirnika »Krst« v italijanščino zvesto držal načela zvestobe originalu tako po vsebini kot po metrični obliki.

Uvodno besedo k tej pomembni dvojezični izdaji je napisal znani slovenski prešernoslovec prof. dr. Anton Slodnjak.

Slovenščina na videmski univerzi

Letos obiskuje slovenščino na videmski univerzi 25 študentov. Študenti se lahko učijo slovenščine na univerzi eno, dve, tri ali štiri leta. Letos je na videmski univerzi prevzel pouk slovenske književnosti prof. Martin Jevnikar, ki že deset let uči slovenski jezik in književnost na padovanski univerzi. Slovenski jezik pa na vi-

demski univerzi že drugo leto poučuje prof. Robert Petaros, v letošnjem šolskem letu pa je dobila asistentsko mesto za slovansko filologijo prof. Neva Godini-Godnič.

Zanimivo je, da bodo v kratkem na videmski univerzi podelili tudi dve mesti za srbskohrvatsko književnost in jezik.

FRANCE BEVK

Kaplan Martin Čedermac

50

Bil je semeniščnik, ko je dobil v roke knjigo nekega brezbožnega filozofa in jo je požrl od prve do zadnje strani. Njegovi zgovorni dokazi, da ni Boga, so se presenetljivo ujemali z besedami neznanca, ki ga je bil pred letom v noči spremljal skozi dolino. Vse na videz logično, trdno povezano, brez ugovora. Čedermac ni bil globoko podkovan v filozofiji, a je lahko z isto prepričevalnostjo dokazal božjo navzočnost. Pa se je le nerad zatekal k temu, nič mu ni bilo tako proti srcu. Bog se ne da dokazati z matematično formulo, z njo ga tudi ni mogoče zanikati. Ljudje, ki se mu približajo zgolj z razumom, so daleč od Njega. Čedermac ga je dojemal s srcem, z vso dušo, kakor njegova mati. Vse drugo mu je bilo postransko. Ne bi mu ga mogle omajati navidezne neskladnosti, nad katerimi se je zdrazil, porušiti bi mu ga mogla le čustva... Ta pa so ga v tem trenutku grabila kot vrtnec in ga kot plaz nesla s seboj...

Obstal je sredi izbe. Bilo mu je, kakor da je nenadoma obstal sredi žive groze, v kateri je plaval, da je v strahu dvignil in razprostrl roke. Ali je preteklo le nekaj minut? Več? Morda je bilo le nekaj strašnih trenutkov. Ni vedel. Stal je, kakor da ga je nenadoma obšlo veliko, grozno, do konca uničujoče spoznanje. Od kod? Iz jasnega razuma? Iz mrzličnih blodenj? Iz neke logične nujnosti, iz bridkih neskladnosti, iz globokih, velikih vzrokov?

»Saj ni mogoče! Saj le sanjam!«.

za naše mlade bralce

Maček in petelin

Leteča ladja

Zivela sta maček in petelin. Ker sta se imela zelo rada, sta stanovala v eni in isti hišici. Nekoč se je maček odpravil v gozd po drva. Petelinu pa je naročil:

«Le glej, petelinček, da ostaneš lepo doma. Grej se na peči, zoblji kašo in ne puščaj nikogar v hišo. Pazi in ne hodi ven, če te kdo kliče. Veš, moram v gozd po drva».

«Že prav», reče petelinček. In ko muc odide, dobro zapre vrata.

Pritekla je lisica (ta namreč hudo rada je piščeta!) in začela vabiti petelinčka iz hiše:

Petelinček, pridi ven, žita ti prinesem sèm, zvrhan koš pšenice zlate in vodice bistre zate.

Če ne prideš ven pa skozi okno vdrem!

Petelinček pa odgovori: Ki-ki-ri-ki!

Ne smem - muc me ne pusti!

Lisica je razbila šipo in zgrabila petelinčka za vrat. Nese lisica petelinčka, ta pa kliče muca in žalostno poje: Oj, mucek, reši me!

Lisica, nese me za skalnate gore, za visoke planine, v zelene doline, v temne goščave, v strašne puščave!

Oj, mucek, reši me!

Maček je slišal. Brž je pritekel, spodil lisico in prinesel petelinčka domov. Pa mu je spet ukazal:

«Le glej, da se ne boš oglašil, ko pride lisička. Danes pojdem namreč zelo daleč».

In je odšel.

Lisica pa je zvedela, da mačka ni doma, in je pritekla.

Pritekla je pod okence, potrkala in začela vabiti: Petelinček, pridi ven, žita ti prinesem sèm, zvrhan koš pšenice zlate in vodice bistre zlate. Če ne prideš ven pa skozi okno vdrem!

Petelinček se ni mogel premagati in se je oglašil: Ki-ki-ri-ki!

Ne smem - muc me ne pusti! Lisica je vdrla v hišo, pojedla juho in kašo, nato pa

zgrabila petelinčka za vrat in ga odnesla. Petelinček pa spet:

Oj, mucek, reši me!

Lisica, nese me za skalnate gore, za visoke planine, v zelene doline, v temne goščave, v strašne puščave!

Oj, mucek, reši me!

Zapojte prvič - nič, zapojte drugič - in muc priteče. Spodi lisico, prinese petelinčka domov in mu strogo zabiči:

«Petelinček, ostani lepo doma, grej se na peči, zoblji kašo. Če te pride klicat lisica, glej, da se ne oglašiš! Danes grem zelo zelo daleč in te ne bom slišal, če me boš še tako klical!».

Maček jo odšel, lisica pa spet pod okence: Petelinček, pridi ven, žita ti prinesem sèm (itd).

Petelinček se spet ni mogel premagati in se je oglašil:

Ki-ki-ri-ki!

Ne smem - muc me ne pusti!

Lisica je zlezla skozi okence, pojedla juho in kašo, zgrabila je petelinčka za glavo in ga odnesla. Petelinček kliče mačka, a zaman. Muc je bil zelo zelo daleč in ga ni slišal. Tako je lisica odnesla petelinčka domov in se že veselila, kako se bo gostila sama in njene lisičke.

Zvečer se je maček vrnil iz gozda, petelinčka pa nikjer! Bil je hudo žalosten. Dolgo je premišljeval, kaj naj stori, nazadnje se je domislil. Vzel je tamburico in pisano torbico in šel pred lisičino hišico.

Lisice ni bilo doma - šla je na lov. Doma so bile samo štiri hčerke in sinček Martinček.

Darilo najmlajši hčerki

Nekoč je živel v vasi velik bogataš z dvema hčerama. Mož pa je počasi popolnoma obubožal in nazadnje krošnjaril po ulicah. Nekega dne je zjutraj vstal pa vpraša eno svojih hčera: «Kaj bi rada, da ti prinesem zvečer, hčerka?».

Ono je pa odvrnila: «Uro, zelo mi je potrebna».

Potlej se je obrnil k drugi: ta si je želela cvetlico.

In mož se je brž odpravil; jahal je na konju, saj pot je bila dolga. Bilo je še zgodaj, vendar od jutra do večera ni prodal ničesar, tako da ni mogel kupiti ne ure, ne cvetlice.

Pozno zvečer, ko se je že vračal proti domu, ga je zalotila silna nevihta z dežjem. Mož ni imel denarja niti toliko, da bi šel vedrit ter si kupil nekaj hrane. Pustil je torej konja, naj gre, kamor hoče; konj ga je nosil naprej in naprej.

Mož je prijezdil na dvorišče neke krčme, razjahal in se ulegel, da bi zaspal. Nekako ob treh ponoči je zaslišal, kako igrajo neka godala na vrtu, pa ni mogel nikogar razločiti. Spet je

zaspal, zjutraj pa se je zbudil, okopalil svojega konja in odjezdil. Spotoma je zagledal cvetlico. Potlej se je domislil, kaj mu je dejala hči, pa je šel in jo utrgal.

Tedaj je planila nanj neka pošast in mu rekla: «Kaj ni dovolj, da si jedel in spal, zdaj bi pa rad še cvetlico?! Povej, kaj boš počel z njo!».

In mož je povedal svojo zgodbo. Tedaj reče pošast: «Pripelji mi deklico! Sledil ti bom, in če je ne prideš, te požrem». In mož res gre po hčerko ter jo privede v gostilno. Potlej jo pusti noter in odide.

Ko je sonce zašlo, je deklica zagledala pošastneža. Ta je stopil k nji in rekel: «Ne boj se, ne bom ti storil nič hudega».

In nobene ni več zinil, ampak se je kar pobral. Ob treh se je spet začela godba, toda nikogar ni bilo videti.

Čez mesec dni je deklica videla v sanjah, da se njena sestra moži. In ko je zjutraj vstala, je povedala to pošastnežu; ta ji je dovolil, da za dan ali dva lahko gre na svatbo; na pot ji je dal tudi kupe denarja. Deklica je odšla, toda namesto za dva dni, je ostala kar tri, ker ji sestra pač ni pustila oditi. Vrnila se je šele tretji dan, toda te tri dni ni bilo niti godbe niti česa drugega.

Drugo jutro je deklica vstala, šla na vrt in našla pošastneža v predsmrtnih krčih. Objame ga in poljubi, pošastnež pa se pri priči spremeni v kraljeviča. Saj je bil nekoč deček, ka ga je bil oče preklel, rekoč: «Če ne naletiš na živo dušo, ki te bo vzljubila, ne boš nikoli več človeško bitje».

Tedaj je zagledal dekličin oče, kako plapolajo zastave nad gostilno. Takoj je vedel kaj se je zgodilo. Šel je tja in se pridružil mladima v svatovski čini. Jedli so in pili, da je vse taklo iz miz. O, da bi se nam še bolje godilo!

Muc pa je šel pod okence, zaigral na tamburico in lepo zapel:

Lisica gospa, belo hišico ima, štiri ima hčerkice, štiri lepe deklice! Pa še sinčka Martinčka!

Le tecite, le hitite, zaplešite, zaigrajte, godbo poslušajte!

Najstarejša hčerka je bila hudo radovedna, kdo tako lepo poje. Pa pravi mlajšim:

«Počakajte me, jaz grem pogledat, kdo tako lepo poje».

Komaj je pokukala iz hiše, jo je maček zgrabil in vtaknil v torbo. Spet je zapel:

Lisica gospa, belo hišico ima...

Tudi druga hčerka ni mogla premagati radovednosti in je pokukala iz hiše. Maček zgrabi tudi njo in jo vtakne v torbo. Sam pa spet zaigra na tamburico in zapoje:

Lisica gospa, belo hišico ima...

Priteče tretja hčerka. Muc jo spravi prav tako v torbo. Priteče četrta. Tudi ta mu ne uide. Nazadnje je pritekel še sinček Martinček. Maček tudi njega zbaše v torbo. Tako je pospravil vseh pet lisičk.

Maček je zavezal torbo z vrstico in šel v lisičino hišico. Stopi v sobo in vidi, da leži petelinček na pol mrtev na klopi. Lisica ga je namreč že oskubla in mu odtrgala nogo. Na peči pa že vre voda, v kateri bodo reveža skuhalo.

Maček zgrabi petelinčka za rep in pravi:

«Petelinček, srček, zbudi se!».

Petelinček se zbudi, hoče planiti pokonci in zakikrikati, toda kaj, ko ima samo eno nogo! Tedaj je maček vzel odtrgano nogo, jo za silo prilepil spet tja, kjer je bila prej in podtaknil petelinčku oskubeno perje. Tako ga je zakrpal in uredil, kakor se je pač dalo. Preden pa sta odšla, sta pojedla vse, kar sta našla v lisičini hišici in od same jeze razbila vse lonce in sklede.

In zdaj živita oba lepo v miru in zadovoljstvu. Od takrat petelinček mačka vedno lepo uboga in stori vse natančno tako, kakor mu ta naroči. Nesreča ga je izučila.

Leni pes

Kuže je pozimi zelo zmrazil. Obljubil je torej, da si takoj, ko bo gorkeje postalo, napravi novo kočjo. Ko pa pride poletje, reče: «Se v koži mi je prevroče, kaj bi si še kočjo napravljaj?».

Tako tudi ravna; po goroti pa je prišla huda zima — in kužek zopet zmrzuje.

Tak je vsak lenuh in tako se tudi vsakemu lenuhu godi.

Nekoč je živel kmet, ki je imel tri sinove. Najmlajši sin je bil malo prismuknjen, pa pri tem zelo dobrega srca.

Nekoč je kralj ukazal, da mu morajo narditi ladjo, ki bo lahko letala po zraku. Kdor naredi tako letečo ladjo, dobi kup denarja in bo v deželi prvi za kraljem.

Ko je to slišal stari kmet, je rekel sinovom: «Fantje, vi ste vajeni tesariti, dajte, napravite tako ladjo. Če se vam posreči, nas čaka kopica denarja in si bomo lahko kupili večjo kmetijo!».

Najstarejši sin se je takoj lotil dela. Ker je za ladjo najprej treba lesa, se je napotil v log, da tam podre nekaj dreves. S seboj je vzel tudi malo južina.

Na poti je srečal staro sivko in starka ga je vprašala, kam gre. Mladi kmet ji je odvrnil, da gre v log drevesa podirati. Starka sivka je šla z njim.

Ko sta prišla v log, je mladi kmet sedel, da bi pojužinal. Starka mu je rekla: «Daj tudi meni malo, sline semicidijo!» Kmet pa jo je zavrnil: «Vsak je sam sebi najbližji!».

Tedaj mu je starka rekla: «Napenaj se, kolikor hočeš, drugega ne boš stesal ko svinjak!».

To reši je starka izginila. Mladi kmet se je lotil dela, pa naj si je še tako prizadeval, ni do večera stesal nič drugega ko svinjak.

Drugo jutro je šel isto pot v log drugi brat. Tudi njemu se je pridružila ista starka.

Bedin in Bedina

Bedin in Bedina sta šla nabirat lešnikov. Bedin je bil sila trmoglav deček. Tudi danes je hotel biti prvi, češ: jaz hitro natrgam poln žakeljček, sestra bo pa trgala le tiste, katerih jaz ne opazim.

Imel pa je votel žakeljček, da so mu vsi lešniki utekali na tla. Bedin je hitel trgati, Bedina jih je pa kar brala s tal. Bedina je imela že poln žakeljček, Bedin pa še vedno praznega. Bedina mu de: — Pojdiva domov, čas je že! Mati naju bo kregala.

Bedin pa se brani na vso moč ter noče iti domov, dokler ne nabere tudi on polnega žakeljčka lešnikov.

Bedina mu žuga, prosi, a nič ni pomagalo. Naposled de:

— Ako ne greš, pokličem volka, da te požre.

Ali glej, volk se pokaže iz za grmovja ter de:

— Ooo! Tega pa že ne!

Nato Bedina:

— Ako ga nočeš požreti, pokličem palico, da te nabije!

Palica se oglasi:

— Ooo! Tega pa že ne!

Bedina zagrozi palici:

— Ako tega ne storiš, pokličem ogenj, da te požge!

Ogenj se oglasi:

— Ooo! Tega pa že ne!

Bedina žuga ognju:

— Če nočeš, pokličem vodo, da te pogasi!

Voda reče: — Nak, tega pa ti res ne boš ukazala!

Bedina grozi vodi: — Le čaka, pokličem vola, da te

Ko je mladi kmetič sedel, da bi južinal, je starka prisledla in mu reklakakor prvemu: «No, mi boš pa vendar kaj ponudil od svoje južine?». Fant pa je odgovoril: «Najprej jaz, potem šele drugi!». Starka ga je hotaje zavrnila: Tvoj brat je zmašil svinjak, ti boš pa za ta svinjak zmečkal korito».

Tako je tudi bilo. Naj si je mladi kmetič še tako in tako pljuval v roke, do večera ni zbil drugega ko golo korito.

Tretji dan je šel v log brat prismuknjenec. Tudi njemu se je pridružila ista starka. «No, Zvan, kam že tako zgodaj?» —

«Teta», je odgovoril, «v log drevje podirat. Iz lesa pa bom stesal ladjo, ki bo lahko letela. A najprej bom pojužinal, šele potem se bom lotil dela!».

Kmetič je sedel, vzel z maslom namazan kruh in prijazno povabil starko: «Teta, če bi vam teknilo, ne dajte si ponujati!» Starka je prisledla in nato sta oba južinala. Ko sta pojužinala, mu je rekla starka: «Zvan, preden bo sonce zašlo za goro, bo tvoja leteča ladja napravljena!». Potem je izginila.

In res! Preden je sonce zašlo za goro, je Zvan dokončal letečo ladjo, se vanjo vkrčal in v njej zletel po zraku.

Nad domačo hišo se je ustavil in zaklical na zemljo: «Letim h kralju!».

Brata pa sta rekla: «Šmenta, zdaj pa je naju ta prismo-dež ugnal!».

popije!

Toda vol jo zavrne: — Ne bo nič, tega pa že celo ne!

Bedina: — Ako nočeš popiti vode, pokličem mesarja, da te zakolje.

Mesar pa se odreže: — Lepo bi bilo res, toda danes ne ukazuješ ti.

Nato ona: — Če te res ne morem obesiti, pa zapovem vrvm, naj te obesijo.

Toda vrvi se oglašijo: — Ljubica mila, ti pa tega ne boš zapovedala.

Bedina jim zagrozi: — Ako nočete obesiti neubogljivega mesarja, pokličem miši, da vas razgrizejo.

A tudi miši ne ubogajo ter ugovarjajo: — Ooo, Bediniča, tega pa res ne!

Naposled je bilo Bedini že vsega preveč, pa zakriči:

— Ako tega ne storite, naj pride mačka in naj vas polovi.

Mačka je koj priletela, da bi polovila neubogljive miši; miši so se prestrašile in hitro stekle proti vrvm, da bi jih razgrizle; vrvi se zboje miši ter hite proti mesarju, da bi ga obesile; mesar se ustraši ter teče vola ubijati; vol hiti vodo pit, a voda teče pred volom ogenj gasiti; ogenj se ustraši vode ter leti, da bi palico požgal, palica drvi za volkom, da bi ga naklestila, a volk jo udari za Bedinom, ki je tekel proti domu, kar so ga nesle noge.

In tako sta Bedin in Bedina doma. Kaj pa počenjata tam, tega ne vem, ker nisem letel za njima.

Kos in šoja

Pevec, črni kos, čepi v drevju na robu gozda, iz katerega iztegujejo in na široko odpirajo svoje kljunčke njevovi nikdar siti, nebogljeni mladiči. Pri tem opazi niže doli na neki veji pisano šojjo in zamodruje:

«Tvoje perje, ljuba šoja, je prav lepo, dokaj lepše kot moje, ki je samo ene, črne barve. Ampak tvoj glas, ta pa je grd in zoprno do skrajnosti. Jej, koliko bi bila, prijateljica, vredna, ko bi znala tako lepo žvrgoleti, kot žvrgolim na primer jaz!».

Komaj črni kos to izusti, že mu v silnem strahu zatrepeče vse telo. Tik pod seboj namreč opazi majhnega a, tem bolj zlobnega dečka, ki je večkrat poskušal njemu in njegovemu zarodu streči po življenju. V naslednjem trenutku se hudobnež požene na drevo. Razdalja med njim in gnezdecem se urno krči in kos, boječ se za svoje mladiče, obupno zaživka.

Prav tedaj se šoja tik za hrptom paglavca s svojim zadirčnim glasom na vso moč zadere. Mali nepridiprav se tako prestraši, da bolj pade kot skoči z drevesa ter beži iz gozda, kakor bi gorelo za njim.

«Hej, tovariš kos», zakliče šoja, «ne tvoje lepo petje, ampak moj grdi glas je rešil zdajle tvoj mladi rod!».

Kos se bridko pokosa svojih nespametnih besed in zažvrgoli dobri šoji v zahvalo prav lepo pesmico.